

Maliye Çalışmaları Dergisi Journal of Public Finance Studies

Başvuru | Submitted 24.01.2025
Revizyon Talebi | Revision Requested 18.02.2025
Son Revizyon | Last Revision Received 19.02.2025
Kabul | Accepted 05.03.2025
Online Yayın | Published Online 28.04.2025

Araştırma Makalesi | Research Article

📄 Açık Erişim | Open Access

Uluslararası Otomatik Bilgi Değişiminin Offshore Vergi Cennetlerinin Etkinliğinin Azaltılmasındaki Olası Rolü

Possible Role of International Automatic Information Exchange in Reducing the Effectiveness of Offshore Tax Havens

Birol Ubay¹

¹ İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Malatya, Türkiye

Öz

Uluslararası arenada vergilendirme alanında işbirliğinin temeli, ülkeler ve vergilendirme yetkisine sahip bölgeler arasında doğru ve nitelikli bir bilgi değişiminin sağlanmasıdır. Uluslararası bilgi değişimi vergi şeffaflığının ve uluslararası işbirliğinin güçlenmesini sağlarken vergiden kaçınma ve vergi kaçırma eylemleri ile uluslararası bir mücadele ortamı oluşmasına olanak sağlamaktadır. Uluslararası bilgi değişiminin türleri arasında, çok taraflı ve paydaşlar arasında otomatik olarak bilgi değişimi yapılmasına olanak sağlaması nedeniyle otomatik bilgi değişimi öne çıkmaktadır. OECD'nin ve Küresel Forum öncülüğünde hazırlanan çok taraflı otomatik bilgi değişimi anlaşmasına taraf olan ülke ve vergilendirme yetkisine sahip bölgelerin birbirleriyle her yıl otomatik olarak sağladıkları finansal hesaplara yönelik bilgiler, özellikle, vergi cennetleri ya da offshore finans merkezlerine aktarılan ve mukim olunan ülke vergisinden kaçırılan finansal varlıkların tekrar bu ülke vergi sistemi içine dâhil edilmesine olanak sağlayacak bir araç olarak görülmektedir. Ancak bunun gerçekleşmesi, karşılıklı veri değiştiren vergilendirme yetkisine sahip ülke ya da bölgelerin sahip oldukları veri işleme kapasitesi ve bu verileri nasıl kullanacağı ile doğrudan ilişkilidir.

Abstract

The cornerstone of international tax cooperation is the exchange of accurate and qualified information between countries and tax jurisdictions. This exchange of information serves to enhance tax transparency and international cooperation, thereby establishing an international environment for combating tax avoidance and evasion. Of the various international exchange of information mechanisms, the automatic exchange of information is of particular note as it facilitates the multilateral and automatic exchange of information between relevant stakeholders. In accordance with the multilateral automatic exchange of information agreement, which is overseen by the OECD and the Global Forum, countries and taxing jurisdictions share financial account data annually. The objective of this initiative is to reintegrate financial assets concealed in tax havens back into the tax system. However, the success of this initiative is contingent on the efficacy with which these jurisdictions process and use the data..

Anahtar Kelimeler Vergilendirme • Vergi Cennetleri • Vergiden Kaçınma • Vergi Kaçakçılığı • Bilgi Değişimi

Keywords Taxation • Tax Havens • Tax Avoidance • Tax Evasion • Information Exchange

JEL Sınıflaması H20 • H21 • H2

JEL Classification H20 • H21 • H2

Atıf | Citation: Ubay, B. (2025). Uluslararası otomatik bilgi değişiminin Offshore Vergi Cennetlerinin etkinliğinin azaltılmasındaki olası rolü. *Maliye Çalışmaları Dergisi-Journal of Public Finance Studies*, (73), 33-51. <https://doi.org/10.26650/mcd2025-1626504>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Ubay, B.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Birol Ubay birol.ubay@inonu.edu.tr

Extended Summary

The evolution of international trade and capital flows during the 20th century has prompted taxpayers to explore methods to circumvent or minimize their tax obligations, either within the gray areas of the law or outside its direct scope. Tax havens, characterized by their offshore location and offering numerous advantages, including low or no taxes, have emerged as prominent centers utilized by multinational corporations and high-net-worth individuals to avoid or evade taxes.

In the 21st century, the digital transformation of the global economy and tax havens has accelerated due to the confluence of rapid digitalization and globalization. While the concept of tax avoidance and evasion has remained constant, the scope of its application has expanded.

Over the past two decades, the phenomenon of rapid globalization, accelerated by the advent of digitalization, has resulted in the interconnection of global markets. Concurrently, the convergence of national goods, services and capital markets has caused a growing discord between national tax systems worldwide. This discord has engendered an environment conducive to the proliferation of tax avoidance and evasion activities, thereby impeding the efficacy of national tax systems.

Consequently, the elimination or reduction of such activities, which erode the share of national tax systems in the global economy, constitutes a pivotal area of international taxation. While the OECD is a leading international organization in this field, the European Union (EU) has sought to develop a protective mechanism against such acts at the Union level by fostering cooperation among the tax administrations of its member states.

The efforts of the OECD, the G20, the Global Forum and the EU to enhance international co-operation and tax transparency to combat tax avoidance and evasion, which are fueled by the vulnerabilities of the global economy, are based on the exchange of information between the tax administrations of the countries or tax jurisdictions that are parties to such actions. In this regard, countries are expected to develop their respective tax measures in consideration of the information provided by other countries, adhering to recognized international standards.

Tax havens and offshore financial centers have emerged as significant hubs that facilitate the establishment of the infrastructure necessary for foreign real and legal persons to engage in such illicit or quasi-illegal activities. With the advent of digitalization, these centers have also adapted their structures to the digital economy. Consequently, tax havens, once primarily used by multinational corporations (MNCs) and affluent individuals to circumvent taxes prior to digitalization, have become digitally accessible to small and medium-sized enterprises, as well as high-net-worth individuals who seek to minimize their tax liability.

However, whether the tax haven or offshore financial center is traditional or digital does not change its negative impact on the national and international tax system, but rather increases its severity. Ultimately, these centers, whether digital or traditional, undermine national tax revenues as they are used for tax avoidance or evasion. In this respect, international cooperation and tax transparency have emerged as the most important means of combating such structures.

Since the 2008 global financial crisis, while the number of billionaires worldwide has doubled and their wealth has increased by USD 2.5 billion per day, these ultra-wealthy individuals and the companies they own use tax havens to reduce their tax burden in their countries of residence or to pay no tax at all. This situation deprives countries of tax revenues, which are the main source of financing public expenditure in almost all countries.

Furthermore, tax havens have a considerable impact not only on tax revenues but also on the functioning of the global economy. According to an IMF study published in 2018, almost 40 per cent of global foreign direct investment (FDI) (approximately \$12 trillion) is entirely artificial; in other words, it consists of financial investments passing through empty shell companies in tax havens where no real economic activity takes place. Consequently, an effective international effort to combat tax havens, which have become increasingly popular due to globalization and increased capital mobility and which are damaging economies worldwide, has become essential.

In this context, the objective of the blacklists, realists or lists of non-cooperative countries promulgated by international organizations such as the OECD, the FATF and the EU, as referenced in the preceding sections, is to exert

pressure on non-cooperative countries to adhere to international tax standards, particularly with regard to the exchange of information.

The presence of countries on these lists is not only a matter of national reputation; it also carries serious economic and political ramifications. Consequently, any country aspiring to be removed from such lists must strive to adhere to international standards.

In this regard, international cooperation endeavors by the OECD and the EU have focused on facilitating the exchange of data between countries or their overseas territories. This initiative enables the taxation of foreign investors in financial assets within their sovereign territory by the jurisdiction where they are domiciled.

The conventional approach to the international exchange of information entails the provision of data on taxes on income via double taxation avoidance agreements or bilateral accords, facilitated by the exchange of information upon request. However, the Convention on the exchange of information in the field of taxation, based on a multilateral agreement with the joint efforts of the 171-member Global Forum, established by the G20 in 2009 with the announcement that banking secrets would no longer exist, and the OECD, paved the way for the automatic international exchange of information according to the reciprocity principle.

The automatic exchange of information mandated by the EU as a regional union for certain tax types and transactions among its members has officially become operational for the committing countries with the adoption of the Global Forum's Common Reporting Standard (CRS) for automatic exchange of information in 2014 and the entry into force of the CRS Multilateral Competent Authority Agreement CRS MCAA in 2018. While the Global Forum conducts audits of countries participating in the CRS MCAA, assessing their legal infrastructure and data security and confidentiality through on-site audits, it should be noted that the compliance process varies between countries.

As of 2023, according to OECD data, while 111 countries exchange data, the processing of these exchanged data and, if necessary, tax examinations or penalty assessments against the persons whose data are exchanged vary depending on the data processing capacity or willingness of the countries obtaining these data. Namely, although there is a data flow from developing countries to the tax administrations of developed countries within the scope of automatic information exchange of financial accounts in general, this situation is reciprocal. Indeed, each country or taxing jurisdiction has the will to receive information on its own residents investing in financial assets in a foreign country or taxing jurisdiction through encrypted systems within the scope of CRS, to compare these encrypted data with its own national data, and to request additional information and conduct tax examinations through the information exchange mechanism upon request when deemed necessary.

Despite the absence of definitive evidence substantiating the hypothesis that the automatic exchange of financial information has been fully operational since the inaugural data exchange in 2018, or that it has resulted in a substantial decline in tax evasion from tax havens or offshore financial centers, it is evident that the automatic exchange of information has increased the pressure on tax authorities to identify individuals who transfer personal wealth to offshore financial centers or tax havens with the intention of evading or reducing their tax obligations.

At the time of the entry into force of the Common Reporting Standard (CRS), approximately 120 sovereignty jurisdictions committed to exchange information under the CRS. Of these, 40% initiated their first information exchange in 2017, 40% in 2018, and the remainder committed to start between 2019 and 2024. According to OECD data from 2023, 111 countries, including Turkey, exchanged information with a range of sovereign jurisdictions.

In contrast, the Global Tax Evasion 2024 report indicates that tax evasion through offshore tax havens has decreased almost threefold in less than a decade, largely due to the automatic exchange of financial account information under the FATCA and CRS.

The report indicates that prior to 2013, the financial wealth of households in tax havens worldwide equaled 10 per cent of global GDP, with a significant proportion of this wealth not being declared to the tax authorities of the jurisdiction where the residents are domiciled. The report further states that, presently, there is still offshore household financial wealth equivalent to 10% of world GDP, but that only 25% of it escapes taxation as a result of the introduction of the OBD. This reduction indicates that, in the event of a robust political commitment to the OBD, significant progress can be achieved in the struggle against tax evasion.

Notwithstanding this noteworthy advancement, tax evasion through offshore tax havens persists as a substantial issue, attributable to the non-compliance of financial institutions that are obligated to report under the CRS, the

inadequacies in the automatic exchange of bank information, and the fact that the Automatic Exchange of Information does not encompass the exchange of information on all assets.

Notwithstanding these deficiencies, data from the OECD indicate that information about over 123 million financial accounts, with total assets exceeding €12 trillion worldwide in 2022, was automatically exchanged. In 2023, the G20 Summit of Finance Ministers and Central Bank Governors, organized by the OECD in India, reached a consensus to expand the scope of the CRS to encompass crypto assets and real estate. This decision was taken with a view to enhancing the effectiveness of the Automatic Exchange of Information and the international exchange of information in the field of taxation in general.

In 2022, the scope of the CRS was expanded to provide for the automatic exchange of information on crypto assets, and the Crypto Assets Reporting Framework (CARF) was established. The CARF amended the CRS in terms of new financial assets, products and intermediaries.

The implementation of bank secrecy rules and the existence of limited information exchange networks in offshore tax havens have resulted in tax administrations possessing limited information regarding taxpayers' foreign assets and income. However, significant international tax policy developments in the last 15 years have led to a substantial reduction in the barriers to the international exchange of financial account information for tax purposes, while concurrently increasing transparency and international cooperation in this area.

Uluslararası Otomatik Bilgi Değişiminin Offshore Vergi Cennetlerinin Etkinliğinin Azaltılmasındaki Olası Rolü

20'nci yüzyılla birlikte uluslararası ticaretin ve sermaye akımlarının gelişmesi, vergi mükelleflerinin vergi yüklerinden kurtulmak ya da bu yükü azaltmak için vergi kanunlarının sınırında veya dışında yollara yönelmesine yol açmıştır. Mukim olunan ülke ya da vergi egemenlik bölgesinden uzak, çoğunlukla deniz aşırı lokasyonda bulunan ve birçok avantajın yanında vergi almayan veya çok az vergi alan vergi cennetleri, böylece, çok uluslu şirketlerin ve üst zengin sınıfa dâhil kişilerin vergiden kaçınmak veya vergi kaçırmak için kullandığı merkezler haline gelmiştir.

21'inci yüzyılda ise küreselleşmenin yanında yaşanan hızlı dijitalleşme hem küresel ekonominin hem de vergi cennetlerinin dijital bir dönüşüm yaşamasına yol açmıştır. Dijitalleşme vergiden kaçınma veya vergi kaçırmaya eylemlerinin tanımını değiştirmese bile etki alanını genişletmiştir.

Ulusal vergi sistemlerinin küresel ekonomiden aldıkları payları aşındıran bu türden eylemlerin ortadan kaldırılması ya da etkinliğinin azaltılması uluslararası vergi sisteminin önemli bir ilgi alanını oluşturmaktadır. OECD bu alanda lider bir uluslararası organizasyon olarak yer alırken, Avrupa Birliği (AB) kendi üye devletlerinin vergi idareleri arasında işbirliğini geliştirerek Birlik düzeyinde bu tür eylemlere karşı bir korunma mekanizması geliştirmeye çalışmıştır.

Küresel ekonominin açıklarından beslenen vergiden kaçınma ve vergi kaçırmaya eylemleri ile mücadele için OECD, G20, Küresel Forum ve AB tarafından yürütülen uluslararası işbirliğinin sağlanması ve vergi şeffaflığının artırılması çabalarının temelinde ise bu tür eylemlere taraf olan ülkeler ya da egemenlik bölgeleri vergi idareleri arasında gerçekleşecek bilgi değişimi yer almaktadır. Ülkeler kendi vergisel tedbirlerini kabul edilmiş uluslararası standartlara göre diğer ülkelerden sağlayacakları bu bilgiler ışığında geliştirecektir.

Bu bakımdan çalışma uluslararası bilgi değişimi türlerinden biri olan otomatik bilgi değişiminin offshore vergi cennetlerinin etkinliğinin azaltılmasındaki olası rolü üzerine odaklanacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde vergi cennetlerinin ve offshore finans merkezlerinin genel tanımları ve özellikleri yanında bunlar aracılığıyla gerçekleştirilen vergiden kaçınma ve vergi kaçırmaya faaliyetleri ile mücadele için uluslararası işbirliklerine değinilecektir. Üçüncü bölüm ve alt başlıklarında ise uluslararası

bilgi değişiminin genel özellikleri yanında otomatik bilgi değişiminin ortaya çıkışı ve genel uygulanış prensipleri ile son olarak otomatik bilgi değişiminin offshore vergi cennetlerinin etkinliğinin azaltılmasında nasıl bir etkisi olabileceği değerlendirilecektir.

Vergi Cennetlerinin Genel Karakteristiği

Vergi Cennetleri, vergisel açıdan mukim olmayan yabancıların yüksek oranda vergi ödemeden gelir elde edebildiği ya da varlık sahibi olabildiği egemenlik bölgeleridir (Casanegra de Jantscher, 1976, s. 31). Bunların genel itibarıyla, egemenlik bölgesi olarak tanımlanması; vergi cenneti olarak kabul edilen yerlerin tamamının birer ülke olmadığı gerçeğine dayanmaktadır. Diğer yandan, vergi cennetlerinin yabancılara sunduğu vergi indirimleri; gelir, emlak ve intikal vergileri gibi dolaysız vergilendirme türlerinin bu egemenlik bölgelerinde olmamasından ya da bazı yabancı yatırım türlerine uygulanan çok düşük efektif vergi oranlarından kaynaklanmaktadır (Casanegra de Jantscher, 1976, s. 31).

Vergi cennetlerinin kesin bir tanımı olmamakla birlikte, OECD (1998, s. 23) bu egemenlik bölgelerini; özellikle, hiç vergi uygulamayan ya da düşük vergi uygulayan, etkili bir bilgi değişiminin ve şeffaflığın olmadığı ve ayrıca önemli bir ticari faaliyet gerektirmeyen bölgeler olarak tanımlamıştır.

Vergi cennetlerinin genel karakteristiğine bakıldığında; bu bölgelerde kurulan şirket ve tröst sayısının, sanayileşmiş ve gelişmiş birçok ülkeye göre çok daha fazla olması dikkat çekici bir özellik olarak öne çıkmaktadır. Üstelik vergi cennetlerinde kayıtlı şirketlerin hem sahipleri hem de yürüttükleri ticari faaliyetler coğrafi olarak bu egemenlik bölgelerinden oldukça uzaktır. Vergi cennetlerinde kayıtlı olan yabancı şirketlerin büyük çoğunluğu bu bölgelerde gerçek manada yerel bir ticari faaliyet göstermezken bir kısmı sadece sınırlı faaliyet göstermektedir (Official Norwegian Reports, 2009, s. 9). Buna göre, vergi cennetlerinde kurulan yabancı şirketler, bu bölgelerdeki kuruluş mevzuatlarına göre kendi uluslararası faaliyet alanları dışında yerel ticari faaliyetlerde bulunamazlar. Bu yabancı şirketler gayrimenkul edinmez veya kiralayamaz, yöneticileri yerel olarak ikamet edemez ya da ticari faaliyetlerinde yerel para birimi kullanamazlar (Official Norwegian Reports, 2009, s. 9).

Bu nedenle, vergi cennetleri yerel ve yabancı yatırımcılar arasında ayrım yapan, yabancı yatırımcı lehine her bakımdan daha olumlu düzenlemeler ve vergi avantajları sağlayan rejimlerdir. Ancak uluslararası vergilendirme bakımından, sadece ulusal vergi idarelerinin vergilendirme yetkisini tespitinde olumsuzluklara değil aynı zamanda hem şirketler bakımından vergiden kaçınma hem de bireyler bakımından vergi kaçırma eylemlerine zemin hazırlayan coğrafi ve idari yapılarıdır.

Çalışmanın amacı bakımından şirketlere yönelik vergiden kaçınma eylemleri ve bu eylemlerde vergi cennetlerinin rolü başkaca bir çalışmanın konusu olacak niteliktedir. Bununla birlikte, kısaca bu konuya değinmek tarafımızca faydalı olacaktır.

Aslında bir vergi cenneti, en basit şekilde, çok uluslu şirketlerin (ÇUŞ) elde ettiği gelirlere düşük veya sıfır oranlı vergi uygulayan bir mekanizma olarak algılanmaktadır. Bunun için vergi cenneti konumundaki egemenlik bölgeleri kendi yerel vergi kanunlarını kullanmaktadır (Dharmapala, 2023, s. 3).

OECD ve Avrupa Birliği (AB) matrah aşındırılması ve kâr aktarımı eylemlerini içeren vergiden kaçınma faaliyetlerinin engellenmesi bakımından uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine önem vermektedir. ÇUŞ'ların elde ettikleri gelirleri daha düşük ya da hiç vergi almayan egemenlik bölgelerine kaydırmak ve mukimi olduğu ülkedeki vergi matrahını aşındırmayı amaçlayan agresif vergi planlaması tekniklerine karşı gerçekleştirilecek uluslararası işbirliği faaliyetlerini ve önlemleri içeren 15 eylem, kısaca BEPS projesi (OECD, 2013, s. 39), üzerinde 2013 yılında Türkiye'nin de dâhil olduğu 138 ülke tarafınca uzlaşmaya varılmış olup, 15-16 Kasım 2015 tarihinde yapılan G20 Liderler Zirvesi sonrası OECD tarafından uygulamaya konulmuştur (OECD, 2015, s. 9).

Günümüzde, 140'ın üzerinde ülke ve egemenlik bölgesi BEPS projesine taraf olarak vergiden kaçınmayla mücadele etmek, uluslararası vergi kurallarının tutarlılığını geliştirmek, daha şeffaf bir vergi ortamı sağlamak ve ekonominin dijitalleşmesinden kaynaklanan vergisel zorluklara çözüm bulmak amacıyla işbirliği yapmaktadır.

Diğer yandan, bireyler bakımından ise vergi cennetleri, sıklıkla, vergi kaçırmanın bir yolu olarak kullanılmaktadır. Vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığı genel anlamda aynı sonuca hizmet etse de vergiden kaçınma yasal sınırların içinde kalmayı başarırken vergi kaçakçılığı, genel olarak, bireyler ve şirketlerce vergi kanunlarınca açık olarak belirtilen vergisel yükümlülüklerin suç teşkil edecek şekilde yerine getirilmemesi ve vergi matrahının beyan edilmemesi durumlarını ifade eder (Alstadsæter vd., 2022, ss. 1-2). Diğer bir ifade ile vergiler kamusal hizmetlerin yerine getirilmesi için hükümetlerce gelir elde eden kişi ve şirketlerden toplanan cebri gelirlerdir ve vergi kaçakçılığı birçok ülke bakımından anayasa ve kanunlarla zorunluluk olarak öne sürülen vergi ödevine karşı suç teşkil edecek şekilde aykırı hareket etmektir (Gërkhani & Wintrobe, 2021, s. 785).

Gelir vergisi uygulayan ülkelerin büyük çoğunluğunda geçerli olan ikamet kuralına göre vergi mükellefinin hem ülke içinde hem de ülke dışında elde ettiği tüm gelirlerin kendi ülkesinde vergilendirilmesi gerekmektedir (Karataş, 2020, s. 133). Bu açıdan bakıldığında, uluslararası ticaret veya yatırım yapan şahısların diğer ülkelerde veya egemenlik bölgelerinde elde ettikleri gelirlerin ikamet ettikleri ülkede vergilendirilmesi gerekmektedir (Yaltı Soydan, 1995, s. 19).

Dolayısıyla, vergi cennetleri ya da vergi cennetleri gibi hareket eden ülkelerde finansal hesapları olan ve bu hesaplarını kendi ikamet ülkelerine bildirmeyen şahıslar vergi kaçakçılığı filini işlemektedir. Burada vergi cennetleri düşük veya sıfır vergilemenin yanı sıra şeffaflığın, etkin bir uluslararası bilgi değişimin olmaması ve gizlilik gibi özellikleri ile şahısların tercih ettiği güvenli bir liman konumuna gelmektedir (Dharmapala, 2023, s. 3).

Diğer yandan, vergi cenneti olarak tanımlanmasa bile aynı şekilde hizmet veren kıyı ötesi finans merkezleri (bundan sonra offshore finans merkezi olarak anılacaktır) ya da uluslararası finans merkezleri şahısların ya da kurumların vergi kaçırmada ve vergiden kaçınmada kullandıkları önemli yapılardır. 'Offshore finans merkezi' terimi öncelikle mukim olmayan ve / veya kendi ekonomik büyüklüğü ile orantılı olmayan bir şekilde dövizle işlem yapan finansal kuruluşlardan oluşan finans merkezlerine sahip bir ülke veya egemenlik bölgesi için kullanılır. Özellikle, mukim olmayanların sahip olduğu veya kontrol ettiği kuruluşlar offshore finans merkezleri içerisinde önemli bir rol oynamaktadır (IMF, 2000, s. 1).

Bununla birlikte, vergi cennetleri ve offshore ya da uluslararası finans merkezlerinin ortak bir tanımı yoktur. Bu nedenle, OECD'nin vergi cennetini tanımlarken kullandığı gelir vergisinin olmaması, vergi mükellefleri hakkında diğer egemenlik yetki alanları ile etkili bilgi alışverişinin olmaması, şeffaf olmayan bir vergi sistemi ve önemli ticari faaliyetlerin bulunmaması şeklindeki dört kriterden hangisinin daha baskın olduğuna göre bu merkezler sınıflandırılacaktır (Timmis, 2018, s. 3).

Offshore ya da uluslararası finans merkezleri yatırımcılarına "özgürlükler, hizmetler ve fırsatlar" sunmaktadır. Bu özgürlükler; döviz kontrolünden muaf olma, rezerv oluşturma, bilgiyi ifşa etmeme, bir dizi ağır vergi ve harç ödememe gibi özgürlüklerdir. Bu bakımdan, bu sayılan özgürlükler karasal sistem içerisindeki bankaların kurulu oldukları ülkelerdeki külfetli düzenlemelerden kaçınmak için bu offshore finans merkezlerini kullandıklarını çok açık bir şekilde göstermektedir. Ancak bu durum, offshore finans merkezlerinin vergi cennetine dönüşmesinde eşik noktasıdır (Shaxson, 2019, ss. 1-10).

Dünya ekonomisinin küreselleşmesi ve dijital ekonominin gelişmesi ile vergi cennetleri de dijital bir dönüşüm yaşamaya başlamıştır (Ubay, 2020, s. 40). Vergi cennetleri vergilendirmenin yüksek olduğu ülkelere bütçe gelirlerini aşındıran ve yasal ve yasal olmayan sermaye göçüne neden olurken (Radu, 2012, s.

399), dijitalleşme ile bu göçün aktörlerinin de çeşitlendiği görülmektedir. Fiziksel vergi cennetleri, dijital vergi cennetlerine doğru bir dönüşüm geçirirken vergi cennetlerinden artık sadece imkânları olan ÇUŞ'lar ya da sermaye sahipleri yanında, dijitalleşen şirketler ve yatırımcılarda faydalanmaya başlamıştır (Ubay, 2020, s. 39). Yüksek kâr oranına sahip dijital şirketlerin gelirlerinin yanı sıra büyük teknoloji şirketlerinin dijital materyallerini dijitalleşen vergi cennetlerinde saklama eğilimi küresel vergi kaçakçılığının da yukarıya doğru bir artış ivmesi yakalamasına yol açmıştır (Scasserra & Foronda, 2022, s. 1).

Dijital ekonominin gelişmesi ve vergi cennetlerinin dijital dönüşümü, uluslararası vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığının önlenmesinde uluslararası bilgi değişimini daha da önemli hale getirerek bu alanda uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi için güçlü adımlar atılmasına olanak sağlamıştır. Bu nedenle, çalışmanın devamında özellikle vergi cennetlerinin etkinliğinin ve uluslararası vergi kaçakçılığı faaliyetlerinin azaltılmasında önemli bir rolü olacağına inanılan otomatik bilgi değişimi (OBD) üzerine odaklanılacaktır.

Vergi Cennetleri ve Uluslararası Vergi Kaçakçılığı Üzerine Uluslararası İşbirlikleri

Dijitalleşen küresel ekonomide uluslararası vergi kaçakçılığıyla mücadele daha da önem kazanmıştır çünkü gelişmekte olan ülkeler yasa dışı mali akışların ana kaynağı haline gelmeye başlamıştır (OECD, 2014c, s. 11). Bu nedenle, bu türden bir vergi kaçakçılığı ile mücadelede uluslararası standartların belirlenmesi ve bu standartlara taraf olarak işbirliği yapan tüm egemenlik yetki bölgelerinin performansının ortak kriterlere göre değerlendirilmesi mücadelenin başarı oranını yükseltecektir (OECD, 2019, s. 9).

Bu kapsamda ilk çalışma OECD tarafından başlatılmış olup adı geçen uluslararası organizasyon kendisine üye ve üye olmayan ülkelerdeki zararlı vergi uygulamalarına karşı çözüm bulma girişimini 1998 yılında yayınladığı raporla bir sonraki seviyeye taşımıştır. Bu raporla vergi cennetlerinin belirlenmesine yönelik kriterler ortaya konmuştur (OECD, 1998).

Benzer şekilde, uluslararası vergi kaçakçılığı ile mücadelede önemli bir uluslararası organ hem OECD üyesi ülkeleri hem de diğer egemenlik bölgelerini bünyesinde barındıran Vergi Amaçlı Şeffaflık ve Bilgi Değişimi Küresel Forumu (kısaca Küresel Forum)'dur. Küresel Forum'un çabalarıyla 2009 yılında, talep üzerine bilgi değişimi ve vergilendirmede şeffaflık üzerine geliştirilen uluslararası standartlara uyulması konusunda ülkelerin taahhüt vermesi sağlanmıştır. Böylece, son 13 yılda üye sayısı 58'den 171'e ulaşan Küresel Forum, OECD ile birlikte vergilendirme alanında şeffaflık ve uluslararası bilgi değişimi faaliyetlerine liderlik yapan uluslararası bir organ olarak öne çıkmıştır (OECD, 2021).

Uluslararası bilgi değişiminin yasal dayanağı uluslararası anlaşmalardır. 1998 yılından bugüne kadar dünya çapında vergilendirme alanında yapılan ikili anlaşmaların hızlı biçimde artışı çok taraflı bir anlaşma temelinde uluslararası bilgi değişimi yapılması olasılığını gündeme getirmiş ve OECD ve Küresel Forum'un çabalarıyla bunun hayata geçirilmesini sağlamıştır (OECD, 2019, s. 20).

OECD ile organik bağı olmamakla birlikte sekreteryası OECD'nin Paris'teki merkezinde yürüten Malî Eylem Görev Gücü (The Financial Action Task Force-FATF)'de kara paranın aklanması, terörle mücadele ve nükleer silahların yayılımının engellenmesi konularında çalışan ve bu konularda uluslararası standartlar ortaya koyan hükümetler arası bir kuruluş olarak uluslararası bilgi değişiminin önemli bir ortağı olarak karşımıza çıkmaktadır. FATF kendi bünyesinde 37 egemenlik bölgesi¹ ve iki bölgesel örgütü barındırırken 200'den fazla egemenlik bölgesi FATF standartlarını yerine getirme konusunda taahhütte bulunmuştur (OECD & IDB, 2021, s. 8).

¹Rusya Ukrayna savaşı nedeniyle, 24 Şubat 2023 tarihinde FATF, Rusya Federasyonu'nun üyeliğini askıya almaya karar vermiştir. Bununla birlikte, Rusya Federasyonu, FATF Standartlarını uygulama yükümlülüğü halen devam etmektedir. Rusya Federasyonu, Kara Para Aklama ile Mücadele Avrasya Grubu'nun aktif bir üyesi olarak Küresel Ağ'ın bir üyesi olmaya devam edecek ve bu grubun üyesi olarak haklarını koruyacaktır. FATF Rusya Federasyonu'nun durumunu izleyecek ve her Genel Kurul toplantısında bu kısıtlamaların kaldırılması ya da değiştirilmesi için gerekli gerekçelerin mevcut olup olmadığını değerlendirecektir.

Talep üzerine bilgi değişimi ve otomatik bilgi değişimi (OBD)² standartları ile FATF standartları finansal hesapların raporlanmasında aynı gerçek faydalanıcı³ kavramını kullanmaktadır. Bu nedenle, raporlama yapan finansal kuruluşlar, belirli durumlarda belirli finansal hesapların intifa hakkı sahiplerini ve vergi mükellefi oldukları ülkeyi tanımlayarak gerekli durumlarda bu bilgileri diğer ortak ülke vergi makamlarına bildirmek durumundadır (OECD & IDB, 2021, s. 8).

FATF standartlarına göre kara para aklama, terörün finansmanı ve nükleer silahların yayılmasının finansmanı ile mücadelede ciddi stratejik eksiklikleri olan ülkeler veya bölgeler kara listede yer almaktadır (De Koker vd., 2023, s. 3). FATF, kara listede yer alan ülke veya bölgelerden⁴ kaynaklanan kara para aklama, terörün finansmanı ve nükleer silahların yayılmasının finansmanı riskleri bakımından kendi üyelerinden daha iyi durum tespiti uygulamalarını ve daha ciddi karşı önlemler almalarını istemektedir (De Koker vd., 2023, s. 3).

Gri liste ise kara para aklama, terörün finansmanı ve nükleer silahların yayılmasına ilişkin finansmanla mücadele etmek amacıyla kendi ülkelerindeki stratejik eksiklikleri gidermek için FATF ile aktif olarak çalışan ülkeler⁵ tanımlanmaktadır (FATF, 2023). Bu ülkeler FATF'nin artırılmış denetimi altında belirlenen stratejik eksiklikleri kararlaştırılan zaman dilimleri içerisinde hızlı bir şekilde çözmeyi taahhüt ederken artırılmış izlemeye tabi tutulmaktadır (FATF, 2023).

Vergi cennetleri ya da kendi ifadeleriyle işbirlikçi olmayan ülkeler bakımından uluslararası işbirliğinin önemini vurgulayan ve bu konuda çalışan diğer bir kurum ise ulusüstü yapısıyla Avrupa Birliği'dir (AB).

AB, 2016 yılından itibaren, OECD/G20 tarafından yürütülen BEPS projesi kapsamında ortaya konulan uluslararası asgari standartlara uyum konusunda vergide iyi yönetişimi teşvik etmeye ve 2017'den itibaren AB Komisyonu aracılığıyla, AB bölgesi dışındaki 92 üçüncü ülkeyi vergi şeffaflığı, adil vergilendirme ve BEPS asgari standartlarına bağlılık konusundaki uluslararası standartlara uyum düzeylerini belirlemek amacıyla incelemeye başlamıştır (Collin, 2023, ss. 5-6). Bu incelemeler neticesinde; söz konusu uluslararası standartlara uyumlu olmakla birlikte iyileştirmeler yapmayı taahhüt eden ülkeleri gri liste olarak, uyumlu olmayan ülkeleri de kara listedeki ülkeler olarak yayınlamıştır (Ahairwe vd., 2021, ss. 1-25).

AB Komisyonu tarafından ilk olarak Ocak 2016'da önerilen AB'nin işbirliği yapmayan üçüncü ülkeler listesi, dünya çapında adil vergilendirmeyi teşvik etme konusunda başarılı bir girişim olduğunu bugün itibarıyla kanıtlamıştır çünkü, ilk listenin üye devletler tarafından Aralık 2017'de AB Konseyi'nde kabul edilmesinden bu yana, birçok ülke vergide iyi yönetim standartlarına uymak için somut önlemler almıştır. Bu kara⁶ ve gri liste⁷, AB'nin vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınmayla mücadele çalışmasının bir parçası olarak vergi konularında adil ve şeffaf davranmayı sürekli reddeden ülkeler için güçlü bir caydırıcılık yaratmayı amaçlamaktadır (EU Commission, 2023).

Vergilendirme Alanında Uluslararası Bilgi Değişimi

Vergi idareleri vergi kanunları ve ikincil düzenlemeler kapsamında vergi mükelleflerine rehberlik ve yardım sağlarken vergi mükelleflerinin mevzuata uygun davranıp davranmadığını izlemenin yanında vergi cezalarının uygulanmasına kadar çeşitli işlevleri yerine getirme yetkisine sahiptir (Gordon, 2000, ss. 95-134).

²İngilizce adıyla Exchange of information on request (EOIR) ve Automatic Exchange of Information (AEOI)

³Gerçek faydalanıcı: Tüzel kişi veya tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri nihai olarak kontrolünde bulunduran ya da bunlar üzerinde nihai nüfuz sahibi olan gerçek kişi veya kişileri" ifade eder. (VUK GT: 529)

⁴2024 Ekim ayında güncellenen kara listeye giren ülkeler; Kuzey Kore, İran ve Burma (Myanmar)'dır.

⁵2024 Ekim ayında güncellenen gri listede Bulgaristan; Burkina Faso, Kamerun, Hırvatistan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Mali, Mozambik, Namibya; Nijerya, Filipinler, Senegal, Güney Afrika, Güney Sudan, Tanzanya, Vietnam ve Yemen bulunmaktadır.

⁶2025 Şubat ayında güncellenen Kara liste (I sayılı liste) de yer alan ülkeler; Amerikan Samoası, Anguilla, Fiji, Guam, Palau, Panama, Rusya, Samoa, Trinidad ve Tobago, ABD Virjin Adaları ve Vanuatu'dur.

⁷2025 Şubat ayında güncellenen Gri liste (II sayılı liste) de yer alan ülkeler;Antigua ve Barbuda, Belize, Britanya, Virjin Adaları, Brunei, Eswatini, Seyşeller, Türkiye ve Vietnam'dır.

Burada nihai amaç, vergi sisteminin adil, şeffaf ve verimli bir şekilde işlemlerini sağlamaktır. Bu işlevlerin yerine getirilmesinde; gelişen teknolojilerin iş modelleri üzerindeki olumsuz etkileri ve vergi mükelleflerinin davranışları önemli role sahiptir. Özellikle, ticari işlemlerin dijitalleşmesi, sermayenin artan hareketliliği ve oynaklığı, dijitalleşen ve küreselleşen ekonominin sunduğu artan vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığı fırsatları, ulusal vergi idarelerini matrah aşındırma ve kâr aktarımıyla (BEPS) mücadele etmek, şeffaflığı ve bilgi değişimini geliştirmek için yeni uluslararası standartlar geliştirmeye teşvik etmiştir (Gueydi & M. Abdellatif, 2019, s. 781).

Uluslararası bilgi değişimi birkaç farklı şekilde gerçekleşebilmektedir. Bunlar; talep üzerine bilgi değişimi, otomatik bilgi değişimi (OBD) ve kendiliğinden bilgi değişimidir.

Talep üzerine bilgi değişimi, başka bir egemenlik bölgesinden vergi amaçlı ek bir bilgiye ihtiyaç duyulduğunda kullanılırken OBD vergi mükellefinin ikamet ettiği egemenlik bölgesi dışında başka bir egemenlik bölgesiyle özel bağlantılarının olduğu sınır ötesi bir durumda kullanılmaktadır (OECD, 2021, s. 3). Kendiliğinden bilgi değişimi ise bir egemenlik bölgesinin, gelirin kaynağı egemenlik bölgesi veya ikamet edilen egemenlik bölgesinden başka bir egemenlik bölgesini ilgilendiren vergilendirme açısından önemli bilgiler elde etmesi durumunda kullanılan bir yöntemdir (OECD, 2021, s. 3).

Ayrıca, geleneksel tanımın dışında kalan uluslararası bilgi değişimi türleri olan eş zamanlı vergi incelemeleri, yetkili makamların yetkili temsilcilerinin ziyareti ve endüstri çapında bilgi değişimi türleri de mevcuttur (OECD/Council of Europe, 2011). Burada tüm bu bilgi değişimi türlerinin ortak noktası; uluslararası bilgi değişimi yoluyla elde edilen bilgilerin vergisel amaçlar dışında kullanılamayacağı kuralıdır.

Bu bakımdan, vergi mükelleflerinin elde ettiği tüm gelirler üzerinden tam ve doğru oranda vergi ödemelerini sağlamada, uluslararası bilgi değişimi ulusal vergi idareleri açısından son yılların en etkili araçlarından bir olarak öne çıkmaktadır.

Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde son birkaç yılda uluslararası bilgi değişimi türleri arasında üzerinde hem devletlerin hem de vergi mükelleflerinin çok tartıştığı OBD üzerinde geniş kapsamlı olarak durulacak ve OBD'nin vergi cennetleri ya da offshore finans merkezleri ile vergi kaçaklığı üzerindeki etkileri üzerine değerlendirme yapılacaktır.

Uluslararası Otomatik Bilgi Değişiminin Gelişimi ve Önemi

Vergilendirme yetkisi devletlerin en önemli egemenlik göstergelerinden biridir. Tarihsel süreçte karasal ticarete göre alınan vergiler, varlıkların bulundukları yere veya malların transferine göre alınıyordu. Sanayileşme ve akabinde uluslararası ticaretin gelişimi uluslararası vergilendirmenin yapıtaşlarının oluşturulmasına, çifte vergilendirmenin önlenmesi için uluslararası işbirliklerinin sağlanmasına, nihayetinde vergilendirme alanında uluslararası bilgi değişiminin önem kazanmasına yol açmıştır (OECD, 2014, ss. 30-35).

Hükümetlerin kendi mukimlerinin dünya çapındaki gelirlerini vergilendirebilmesi için onların küresel konumunu bilmeleri gerekir. Bu nedenle uluslararası bilgi değişimi ikili veya çok taraflı bir yardımlaşma sağlayarak adil bir uluslararası vergilendirmenin önünü açar (Gupta, 2019, ss. 655-678).

Vergi konularında bilgi değişiminin ortaya çıkışı Milletler Cemiyeti'nin 1919 yılındaki çalışmalarına dayandırılabilir. Olsa da küresel düzeyde gelişimi OECD'nin 1963 yılı itibarıyla Çifte Vergilendirme Anlaşması Modellerini yayınlanmasından sonraki döneme denk gelmektedir. Uluslararası bilgi değişiminin ivme kazanmaya başladığı dönem ise küresel bir sorun olarak zararlı vergi rekabetine karşı alınacak önlemleri anlatan 1998 tarihli OECD Raporu'nu takip eden dönemdir (OECD, 1998, ss. 13-16).

2008 Küresel Finans krizi ve takip eden dönemde yüzlerce çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının OECD'nin model çifte vergi anlaşması temelinde yeniden görüşülmüş ve vergi cennetleri ile vergilendirme alanında bilgi değişimi anlaşmaları imzalanmaya başlanmıştır (Oberson, 2023, s. 2). 2010 yılına gelindiğinde

Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD) küresel bir bilgi değişimi standardı oluşturmayı hedefleyen Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası (İngilizce bilinen adıyla FATCA)'nın yürürlüğe girmesinden sonra küresel standartta bir bilgi değişimi sağlanması yönünde OECD liderliğinde Vergi Amaçlı Şeffaflık ve Bilgi Değişimi Küresel Forumu (kısaca Küresel Forum)⁸ tarafından yapılan çalışmalar 2013 yılında OBD'nin yeni küresel standart olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Oberson, 2023, s. 2).

Aynı dönemde OBD, AB içinde hâlihazırda uygulanmaya başlanan bir bilgi değişimi standardı haline gelmiştir. AB2011/16 sayılı "Vergilendirme Alanında İdari İşbirliği" Direktifi ile üye devletler arasında etkin ve zamanında bilgi değişiminin sağlanması kriteri (2011/16/EU, m.12), 1 Ocak 2014 tarihinden itibaren üye ülkeler arasında bazı alanlarda zorunlu otomatik bilgi değişimini sağlayacak şekilde revize edilmiştir⁹. Bu durum, OECD'nin ODB standartlarını oluşturmasından önce, İngiltere'nin 2020'de ayrılması ile 27 üyeye inen AB içinde OBD'nin işlevsellik kazandığını göstermektedir.

OECD, OBD'nin küresel düzeyde düzgün ve etkin bir şekilde işlemesi için temelde üç faktörün yerine getirilmesi gerektiğini öngörmüştür (OECD, 2012). Bunlar; (1) Bilgi raporlama, durum tespiti ve bilgi değişimi konusunda oluşturulacak ortak bir standardın; (2) bilgi değişimi için yasal ve operasyonel bir temelin ve (3) ortak veya uyumlu teknik çözümlerin bulunmasıdır.

2010 yılından itibaren, OECD'nin girişimleriyle Küresel Forum üyeleri talep üzerine bilgi değişimine yönelik ortak bir standart uygulamayı taahhüt etmiş ve 2014 yılında da vergi egemenlik bölgeleri arasında finansal hesap bilgilerinin otomatik değişimine yönelik OECD/G20 Ortak Raporlama Standardını (Common Reporting Standards -Bundan sonra CRS olarak anılacaktır) onaylamıştır (OECD, 2014). OBD'nin ortak raporlama standartlarının kabulü, uluslararası vergi kaçakçılığını ve vergiden kaçınma eylemleri ile mücadelede bir dönüm noktası hatta vergilendirme alanında uluslararası işbirliğinin "big bang" i yani "büyük patlama" olarak görülmüştür (Schuknecht & Siegerink, 2021, s. 2).

Vergilendirme alanında uluslararası bir işbirliğinin sağlanamaması, ülkelerin vergi tahsilatlarını aşındırıcı ve vergi matrahlarını erozyona uğratan vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınma eylemlerinin karşısında güçlü bir duruş sergilenmesine engel olmaktadır (Schuknecht & Siegerink, 2021, s. 3).

Bu nedenle, CRS'in kabulü; OECD'ye göre, hükümetlerin kendi egemenlik alanları içinde mukim olan vergi mükelleflerinin daha önce bildirilmemiş gelir ve varlıkları hakkında bilgi edinmesine ve uygun vergileri toplamasına olanak tanıyarak bu varlıkların ya da gelirlerin özellikle, şeffaflığın düşük olduğu vergi cennetleri ya da egemenlik bölgelerine aktarımını zorlaştıran bir etki gösterecektir (OECD, 2017).

Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Bilgi Değişiminin İşleyişi

Finansal hesap bilgilerinin OBD'nin temeli; ilk başta, AB üyesi devletlerin tamamı dâhil toplam 146 ülkenin taraf olduğu ve 2011 yılında Türkiye'nin de taraf olarak imzaladığı Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi'ne (Bundan sonra Sözleşme olarak anılacaktır) dayanmaktadır (OECD/Council of Europe, 2011).

Şu anda, Sözleşmeye karasal uzantı olan 17 egemenlik bölgesi de dâhil olmak üzere 147 egemenlik bölgesi taraf olmuştur. Bu rakam, tüm G20 ülkeleri, tüm BRIICS¹⁰, tüm OECD ülkeleri, büyük finans merkezleri ve sayısı giderek artan gelişmekte olan ülkeler dahil olmak üzere geniş bir yelpazedeki ülkeleri temsil etmektedir

⁸Küresel Forum 171 üyesiyle küresel şeffaflığın ve dünya çapında bilgi değişimi standartlarını oluşturmaya ve uygulamaya çalışan uluslararası organdır. 2009 yılında G20 tarafından bankacılık alanında gizliliğin sona erdiğinin ilan edilmesini takiben offshore finans merkezleri aracılığı ile gerçekleşen vergi kaçakçılığına karşı uluslararası toplum Küresel Forum aracılığı ile birlikte çalışarak vergisel konularda daha önce görülmemiş düzeyde şeffaflığa yol açan sağlam standartlar uygulamaya koymuştur.

⁹Bu Direktif değişikliği ile 2011/16/EU'ya eklenen OBD tanımı şu şekildedir: "Otomatik değişim", diğer üye devletlerde ikamet edenlere ilişkin önceden tanımlanmış bilgilerin, önceden talep edilmeksizin, belirlenen düzenli aralıklarla ikamet edilen ilgili üye devlete sistematik olarak iletilmesidir.

¹⁰BRIICS: Brezilya, Rusya, Hindistan, Endonezya, Çin ve Güney Afrika'dan oluşan hükümetlerarası organizasyondur.

(OECD, 2023). 2018 yılında yürürlüğe giren ve 2019 yılından itibaren uygulanabilir hale gelen Sözleşmenin 6'ncı maddesi önceki bölümde bahsi geçen üç uluslararası bilgi değişimi türünden OBD'nin çok taraflı olarak yapılmasına olanak tanımaktadır¹¹.

Giderek dijitalleşen ve küreselleşen dünyada sınır ötesi faaliyetler sıradan hale geldikçe, vergi mükelleflerinin doğru egemenlik yetki bölgesine doğru miktarda vergi ödemesini sağlamak için uluslararası bir işbirliği gerekmektedir. Bu nedenle, vergi idarelerini 21'inci yüzyılın zorluklarına hazır hale getirmek için gerekli yasal, idari ve bilgi teknolojisi araçlarıyla donatmanın yanı sıra, OBD aracılığıyla vergi idareleri arasında güçlendirilmiş işbirliğinin sağlanması ulusal vergi idarelerinin küresel ekonomiyle uyumlu hale getirilmesi açısından elzemdir.

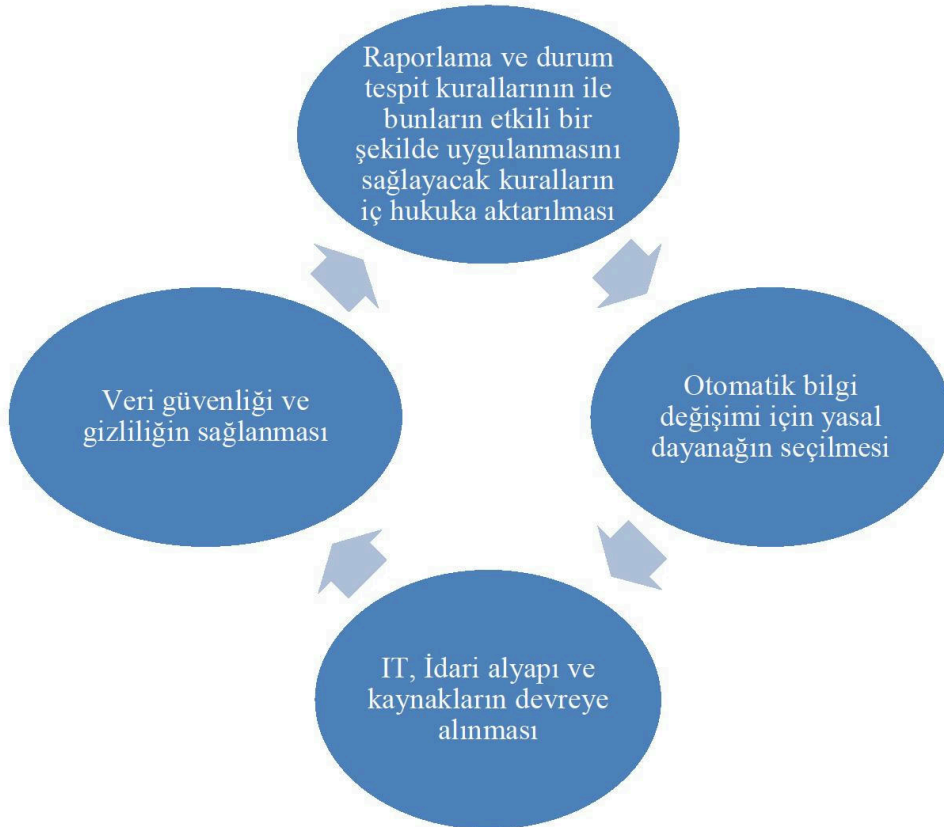
Bu işbirliğinin sağlanmasında ikinci adım olan ve Sözleşmenin 6'ncı maddesi kapsamındaki finansal hesap bilgilerinin OBD'nin gerçekleşmesini sağlayacak CRS Çok Taraflı Yetkili Otorite Anlaşması (CRS MCAA) ise 2014 yılında imzalanmıştır.

OBD'nin nasıl yapılacağına belirlendiği uygulama anlaşması niteliğini taşıyan ve toplam 120 ülkenin taraf olduğu CRS MCAA; Türkiye tarafından 2017 yılında imzalanmış ve 2019 yılında onaylanmıştır. Anlaşmaya göre, taraf ülkeler, karşılıklılık temelinde, ilgili ülkelerin mukimlerine ait finansal hesap bilgilerini, kendi egemenlik bölgelerindeki finansal kuruluşlardan toplayıp, otomatik olarak her yıl ilgili ülkeyle paylaşma yükümlülüğünü üstlenmiştir.

Şekil 1

CRS'in Uygulanması için Temel Gereksinimler

Kaynak: OECD, 2017

¹¹Madde 6- Otomatik bilgi alışverişi vaka kategorileri ile ilgili olarak ve karşılıklı mutabakatla belirleyecekleri usullere uygun olarak, iki veya daha fazla Taraf 4. Maddede atıfta bulunulan bilgileri otomatik olarak teati edeceklerdir.

Şekil 1'de görüleceği üzere CRS'in uygulanması için ilk temel gereksinim finansal kuruluşların finansal hesap sahiplerinin bilgilerini toplayıp bulundukları yerdeki vergi idaresine bildirmede uymaları gereken durum tespit kurallarının yerel dile çevrilip ulusal mevzuata aktarılmasıdır. CRS bilgi değişiminin kapsamı ve niteliği ile ilgili bir standart oluşturmak ve uygulamak için finansal kuruluşların verileri toplarken uyması gereken bu ortak durum tespit ve raporlama kurallarının; her bir egemenlik bölgesinde aynı şekilde anlaşılması ve uygulanması için gerekli bir koşuldur (OECD, 2018, s. 13).

CRS'in etkili bir şekilde uygulanmasında ikinci gereksinim ise egemenlik bölgeleri arasında OBD'yi mümkün kılan uluslararası bir çerçevenin benimsenmesidir.

2018 yılına kadar CRS kapsamında bilgi alışverişinde bulunmayı taahhüt eden 100'den fazla egemenlik bölgesinin mevcut olması; CRS'in ilgili tüm uygun ortaklarla otomatik bilgi değişimi yapılması için tercih edilen ve en pratik uluslararası çerçeve olarak kabul edilmesini sağlamıştır (OECD, 2018, s. 41).

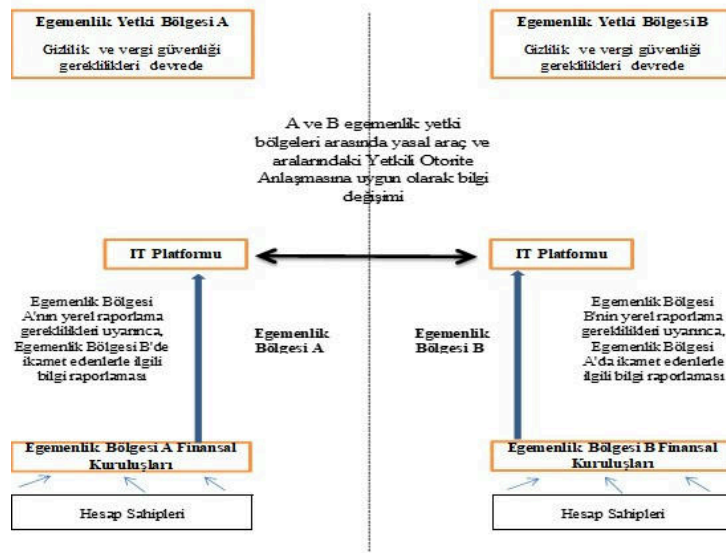
Diğer yandan, bilginin toplanması ve değişimi için yasal çerçevenin oluşturulması CRS'in uygulanması için en önemli gereksinim olarak görünse de bu bilgilerin hem alınması hem de gönderilmesi bakımından yeterli idari ve teknik kapasiteye sahip olmaları da üçüncü gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır (OECD, 2018, s. 45).

Tüm bunların yanında, son olarak, vergi idareleri alınan ve gönderilen verilerin güvenliğini ve gizliliğini sağlamak zorundadır çünkü vergi mükellefinin bilgilerinin gizliliğinin sağlanması tüm bilgi değişimi türleri için temel unsurdur. Daha önce de belirtildiği üzere vergi mükelleflerinin değişilen bilgileri¹² vergisel amaçlar dışında bir amaç için kullanılamaz.

Şekil 2

OBD'nin İşleyiş Mekanizması

Kaynak: OECD, 2018, s. 8

Şekil 2'de OBD'nin işleyiş mekanizması anlatılmaktadır. Buna göre karşılıklı olarak otomatik bilgi değişimi yapmayı taahhüt eden ve kendi ülkesinde gerekli gizlilik ve vergi güvenliği önlemlerini alan iki egemenlik yetki bölgesi, CRS tarafından tespit edilen durum tespit ve raporlama kurallarına göre kendi egemenlik

¹²OBD kapsamında finansal kuruluşlar hesap sahibinin ve kurumlarda kontrol eden kişilerin (bazı ortaklar ya da bazen yöneticiler); adı-soyadı, adresi, yerleşik (mukim) olduğu ülke, yerleşik (mukim) olunan ülkedeki vergi kimlik numarası, hesabın yılsonu bakiyesi ve yıl içinde hesaba ödenen faiz, kâr payı, temettü, hesapta tutulan finansal varlıkların satışından doğan gelirler gibi ödemelerin brüt tutarı vergi idarelerine raporlamakta ve bunlar CRS aracılığı ile paydaş ülkelerle karşılıklı olarak otomatik olarak değiştirilmektedir.

alanlarında kurulu olan finansal kuruluşlarca raporlanan hesap sahibi bilgilerini IT platformları aracılığı ile birbiriyle paylaşmaktadır.

Bu değişime konu finansal hesap bilgileri A egemenlik ülkesi bakımından kendi egemenlik bölgesinde kurulu finansal kuruluşlardan ve yabancı finansal kuruluşların kendi topraklarındaki şubelerinden B egemenlik bölgesi mukimi şahsın A egemenlik bölgesindeki finansal hesap bilgileridir. Benzer durum, B egemenlik bölgesinin topladığı ve paylaştığı finansal veriler bakımından da geçerlidir.

OBD kapsamında finansal kuruluşlarda tutulan finansal hesap bilgileri bilgi değişimi kapsamına değişime tabi tutulmakta olup, taşınmaz ve araç gibi taşınır bilgileri OBD kapsamında değildir. OBD Kapsamındaki finansal hesaplar; mevduat hesapları, saklama hesapları, borç ve ortaklık ilişkisi menfaati, nakdi değer sigorta sözleşmeleri ve düzenli ödeme sözleşmeleridir (anüiteler). Ayrıca, tüm hesap türlerinde hesabın yılsonu bakiyesi bildirimine tabi olup, hesap bakiyelerinin kaynağına ilişkin¹³ bilgiler OBD kapsamında değildir (OECD, 2017; GİB, 2023).

Bununla birlikte, mevduat hesaplarında ayrıca hesaba yıl içinde ödenen faiz de bildirilmektedir. Saklama hesaplarında ise hesaba yıl içinde ödenen faiz, temettü ve diğer gelirler ile finansal varlığın satışından doğan gelirler bilgi değişimi kapsamındadır. Mevduat ve saklama hesapları dışındaki hesap türlerinde ise (örneğin anüiteler), hesap sahibine yapılan ödemeler bildirilir (GİB, 2023).

OBD kapsamında bildirim ve raporlama yapmakla yükümlü dört tür finansal kuruluş bulunmaktadır. Bunlar; (OECD, 2017; GİB, 2023); mevduat kuruluşları (genel olarak bankalar), saklama kuruluşları (saklama bankaları vb.), yatırım kurumları (yatırım bankaları ve fonlar gibi) ve belirli sigorta şirketleri olup, kamu kurumları ve uluslararası kuruluşlar bu kapsamda yükümlü sayılmaz (GİB, 2023).

Uluslararası Otomatik Bilgi Değişiminin Offshore Vergi Kaçakçılığı Üzerine Etkileri

2008 küresel finans krizinden bu yana dünya çapında milyarderlerin sayısı iki katına çıkarken ve servetleri günde 2,5 milyar dolar artarken bu süper zenginler ve bunların sahip oldukları şirketler vergi cennetlerini kullanarak mukim oldukları ülkelerdeki vergi yüklerini, azaltmaya ya da hiç vergi ödememeye çalışmaktadır (Langerock, 2019, s. 6). Bu durum hemen hemen her ülke bakımından kamu harcamalarının ana finansman kaynağı olarak görülen vergi gelirlerinden bu ülkelerin mahrum kalması sonucunu doğurmaktadır.

Üstelik vergi cennetlerinin sadece vergi gelirlerini değil, küresel ekonominin işleyişini bozucu yanı da oldukça önemlidir. IMF'nin 2018 yılında yayınlanan araştırmasına göre, küresel doğrudan yabancı yatırımın (DYY) neredeyse %40'ı (yaklaşık 12 trilyon dolar) tamamen yapaydır (Damgaard vd., 2018, s. 51) yani gerçek bir ekonomik faaliyetin gerçekleşmediği, vergi cennetlerindeki boş kabuk şirketlerden geçen finansal yatırımlardan oluşur.

Bu nedenle, küreselleşme ve sermayenin daha fazla hareketlilik kazanmasıyla daha fazla başvurulur hale gelen ve dünya çapında ekonomilere zarar veren vergi cennetleri ile etkili bir uluslararası mücadele elzem hale gelmiştir.

Bu açıdan bakıldığında önceki bölümlerde bahsi geçen OECD, FATF gibi uluslararası organizasyonların ve AB'nin yayınlamış olduğu kara liste, gri liste ya da işbirlikçi olmayan ülkeler şeklindeki listelerin amacı; işbirliği yapmayan ülkelere, özellikle bilgi paylaşımı konusunda uluslararası vergi standartlarına uyma konusunda baskı yapmaktır (DePaul vd., 2022, ss. 2-3).

Bu listelerde yer almak, ülkeler için sadece itibar zedeleyici bir durum olarak kalmamakta aynı zamanda birçok ciddi ekonomik ve siyasi sonuçları da ülkelerin omuzlarına yüklemektedir. Bu nedenle bu listelerden

¹³Emekli aylığı, kira geliri gibi bilgiler

çıkarmak isteyen ülkeler mutlaka uluslararası standartlara uyum sağlama konusunda çabalamak zorundadır (DePaul vd., 2022, ss. 2-3).

Örnek olarak AB kara listesinden veya gri listesinden çıkarmak için bu listelerde yer alan ülkelerin mutlaka AB üye devletlerinin arttırılmış vergi şeffaflığı ile ilgili uluslararası vergi standartlarına uyum sağlamaları gerekmektedir (EU Commission, 2023).

Daha spesifik olarak, AB, tüm üye devletler ile bilgi paylaşımı yapılmasını ya da yapılmamasını kara ya da gri listede yer almanın temel kriteri yapmıştır. Türkiye, 2021 yılında CRS kapsamında finansal hesap bilgilerinin otomatik bilgi değişimine başlaması sayesinde, vergi cenneti olarak nitelendirilen kara listede yani Ek I'deki listede değil, ülke uygulamalarının izlendiği gri listede yani EK II'deki listede yer almaktadır. AB ülkeleri, kara listede yer alan ülkelere, o ülkeden gelen faturaların gider yazılmaması, ödemelere yüksek oranlı stopaj yapılması gibi ticari hayatı olumsuz etkileyecek yaptırımlar uygulamaktadır.

Her ne kadar Türkiye, ilk otomatik bilgi değişimini ikili anlaşmalar çerçevesinde, 2017 yılı verilerine ilişkin olarak 2018 yılında Norveç ve Letonya ile gerçekleştirmiş olsa da CRS kapsamında finansal hesap bilgilerinin otomatik bilgi değişimine 2019 yılı verilerinin paylaşılması ile başlamış ve buna 2020, 2021 yılı verilerinin paylaşılmasıyla devam etmiştir (GİB, 2023). Burada, AB üyesi ülkelerinde çok taraflı anlaşmaya taraf olması ve Türkiye'nin diplomatik ilişkisi bulunan bütün AB ülkeleriyle karşılıklılık esasına göre bilgi değişimini başlatmış olması AB'nin kara listesinden çıkmasını sağlarken diplomatik olarak tanımadığı Güney Kıbrıs Rum Kesimi ile bilgi değişimi yapmaması gri liste'de (Ek II sayılı liste) kalmasına yol açmıştır (GİB, 2023).

Vergi cennetlerinin uluslararası vergilendirmeye karşı olumsuz etkilerini azaltma bakımından yukarıda anılan kara ya da gri listenin işlevselliğini arttırmak amacıyla son dönemde gerçekleştirilen en önemli uluslararası çalışmalardan biri OECD'nin Otomatik Bilgi Değişimi Ortak Raporlama Standardının yani CRS'in kabul edilmesidir (OECD, 2014b). Bu standardı benimseyen egemenlik yetki bölgelerindeki, finansal kuruluşlar kendi bünyelerindeki mukim olmayan vergi mükelleflerinin hesap bilgilerini vergi idaresine raporlayacak ve bilgiler diğer OBD katılımcısı egemenlik yetki bölgelerindeki vergi makamları arasında karşılıklılık esasında otomatik olarak paylaşılacaktır (OECD, 2014b).

Son araştırmalar, ikili OBD değişimlerinin offshore varlıkların vergi cennetlerinden çıkarılmasına yol açtığını göstermekle birlikte bu vergilendirilmemiş servetin ne kadarının mukim olunan ülkeye geri döndüğü konusunda kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Collin, 2023, s. 4).

Sözleşmeyi imzalayan yaklaşık 120 egemenlik bölgesi, CRS kapsamında değişim yapmayı taahhüt ederken, bunların %40'ı ilk bilgi değişimine 2017'de, kalan %40'ı 2018'de başlamış olup, diğer geri kalanı da 2019 ile 2024 arasında başlamayı taahhüt etmiştir (OECD, 2023). 2024 yılı OECD verilerine göre Türkiye'nin de dâhil olduğu 111 ülke farklı sayıda egemenlik bölgesi ile karşılıklı olarak bilgi değişiminde bulunmuştur.

Bazı egemenlik bölgelerinin şu anda diğerlerinden daha önce değişim yapması veya daha fazla değişim ilişkisine sahip olmasının birkaç nedeni vardır. Örneğin, AB üye devletleri, 2011/16/EU Direktifi uyarınca kendi aralarında hâlihazırda bir CRS üzerinden bir bilgi değişim ilişkisi bulunmaktadır. Diğer yandan Birleşik Krallık Bağımlı Toprakları ve Denizaşırı Topraklarının Birleşik Krallık ile ikili değişim ilişkileri vardır. Diğer bir durumda bazı egemenlik bölgelerinin, çok sayıda ülkeyle sınır ötesi yatırım akışına sahip olması nedeniyle bilgi değişimi yapacakları ülke sayısını olası partnerlerine göre daha geniş tutmuş olmasıdır.

2011/16/EU, FATCA ve CRS kapsamındaki OBD, uluslararası vergi kaçakçılığı ile mücadele bakımından atılmış kayda değer adımlardır (Beer vd., 2019, s. 11). Diğer yandan, CRS'in temelini oluşturan FATCA'nın 2010-2020 mali yılları arasında Ortak Vergi Komitesince¹⁴ 8,7 milyar dolar, yıllık ortalama 792 milyon dolar

¹⁴Ortak Vergilendirme Komitesi, Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'nin partizan olmayan bir komitesidir ve ilk olarak 1926 Gelir Yasası kapsamında kurulmuştur.

gelir elde etmesi bekleniyordu (RSM, 2022). Bununla birlikte, FATCA'dan bu dönem aralığında elde edilen gelir FATCA'nın maliyetiyle¹⁵ kıyaslandığında bekleneni karşılamamıştır.

Bununla birlikte, Küresel Vergi Kaçakçılığı 2024 yılı raporu verilerine göre; FATCA ve CRS kapsamındaki finansal hesap bilgilerinin otomatik bilgi değişimi sayesinde offshore vergi cennetleri aracılığıyla gerçekleşen vergi kaçakçılığı 10 yıldan kısa bir süre içinde yaklaşık üç kat azalmıştır (EU Tax Observatory, 2023, s. 7).

Aynı rapora göre; 2013'ten önce hane halkının, dünya çapındaki vergi cennetlerindeki mali serveti dünya GSYH'sinin %10'una eşdeğer düzeydedir. Bu servetin büyük bir kısmı mukim olunan egemenlik yetki bölgesi vergi makamlarına beyan edilmemektedir. Rapora göre bugün hâlâ dünya GSYH'sinin %10'una denk gelen offshore hane halkı finansal serveti bulunmakla birlikte OBD'nin devreye girmesiyle bunun yalnızca %25'i vergiden kaçmaktadır. Bu azalma, siyasi iradenin sağlam bir şekilde OBD'nin arkasında durması halinde vergi kaçakçılığı ile mücadelede hızlı bir ilerleme kaydedileceğini göstermektedir (EU Tax Observatory, 2023, s. 7).

Bu dikkat çekici ilerlemeye rağmen offshore vergi cennetleri aracılığıyla gerçekleşen vergi kaçakçılığının halen önemli bir sorun olarak devamında; CRS kapsamında raporlama yapmakla yükümlü olan finansal kuruluşların uyumsuzlukları, banka bilgilerinin otomatik değişiminde yaşanan eksiklikler ve OBD kapsamında tüm varlıklara yönelik bilgilerin değişiminin yer almaması etkili olmaktadır (EU Tax Observatory, 2023, s. 8).

Bu eksikliklere rağmen, 2024 yılı OECD raporuna göre, 2023 yılında, dünya çapında toplam varlığı 12 trilyon Euro'yu aşan 134 milyondan fazla finansal hesaba ilişkin bilgiler otomatik olarak paylaşılmıştır (OECD, 2024, s. 7). 2023 yılında OECD tarafından Hindistan'da gerçekleştirilen G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Yöneticileri Zirvesi sonuç raporuna göre; OBD'nin ve genel olarak vergilendirme alanında uluslararası bilgi değişiminin etkinliğinin artırılması amacıyla OBD kapsamına kripto varlıkların ve gayrimenkullerin alınması yönünde bir uzlaşmaya varılmıştır (OECD, 2023a, s. 10).

CRS'in kapsamı, 2022 yılında, kripto varlıkların otomatik bilgi değişimini sağlayacak şekilde genişletilerek Kripto Varlıkların Raporlanması Çerçevesi (CARF) oluşturulmuştur (OECD, 2022, s. 6). CARF ile CRS içinde yeni finansal varlıklar, ürünler ve araçlar bakımından değişiklikler yapılmıştır (OECD, 2022, s. 7).

Offshore vergi cennetlerinin sağladığı banka gizliliği kuralları ve sınırlı bilgi alışverişi ağları, vergi idarelerinin vergi mükelleflerinin yabancı varlıkları ve gelirleri üzerinde sınırlı bir bilgiye sahip olmasına neden olmuştur. Ancak son 15 yılda yaşanan önemli uluslararası vergi politikası gelişmeleri, finansal hesap bilgilerinin vergisel amaçlar bakımından uluslararası olarak karşılıklı değişimi önündeki engelleri önemli ölçüde azaltırken bu alandaki şeffaflığı ve uluslararası işbirliğini de arttırmıştır (OECD, 2023b, s. 7).

Bununla birlikte, bu engeller gayrimenkul bilgileri bakımından devam etmektedir. Bu nedenle OBD'nin kapsamının ve CRS'in gayrimenkul bilgilerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve en azından karşılıklı bilgi değişimi yapmak isteyen ülkeler arasında değişimin sağlanması için çalışmaların desteklenmesi yönünde G20 Hindistan zirvesinde görüş birliği sağlanmıştır (OECD, 2023b, ss. 11-13).

Sonuç

Son yirmi yılda dijitalleşmenin yarattığı ivme ile yaşanan hızlı küreselleşme dünya piyasalarını birbirine kenetlemiştir. Diğer yandan farklı ülke mal, hizmet ya da sermaye piyasalarının aynı zeminde bir araya gelmesinin yanı sıra farklı ülke ulusal vergi sistemleri birbirleriyle hem daha fazla çatışmaya başlamış hem de ulusal vergi sistemlerini daha da zora sokacak vergiden kaçınma ve vergi kaçırma faaliyetlerinin gerçekleşmesinin önünü açmıştır.

Vergi cennetleri ya da offshore finans merkezleri bu yasadışı veya yasadışına yakın eylemlerin gerçekleştirilmesi için yabancı gerçek ve tüzel kişilere gerekli altyapıyı hazırlayan önemli merkezlerdir. Dijitalleşme

¹⁵FATCA uygulamasının maliyeti 574 milyon dolardır (RSM, 2022).

ile birlikte bunlar da kendi yapılarını dijital ekonomiye uyumlu hale getirmiştir. Diğer bir ifade ile dijitalleşme öncesi ÇUŞ'ların ve yüksek sermaye sahiplerinin vergiden kaçınmak veya vergi kaçırmak için kullandıkları uzak lokasyona sahip vergi cennetleri, dijitalleşme ile küçük ve orta ölçekli şirketler yanında vergi ödemek istemeyen belli gelir seviyesinin üstündeki tüm şahısların dijital olarak erişimine açılmıştır.

Bununla birlikte, vergi cennetinin ya da offshore finans merkezinin geleneksel ya da dijital olması bunların ulusal ve uluslararası vergi sistemine olan olumsuz etkilerini değiştirmemekte ancak etki şiddetini yükseltmektedir. Nihayetinde, bu merkezler ister dijital ister geleneksel olsun vergiden kaçınma veya vergi kaçırmak için kullanıldığı için ülke vergi gelirlerini erozyona uğratmaktadır. Bu bakımdan, bu tür yapılarla mücadelede uluslararası işbirliği ve vergi şeffaflığının sağlanması günümüzün en önemli mücadele aracı olarak öne çıkmıştır.

Bu açıdan bakıldığında OECD ve AB tarafından yapılan uluslararası işbirliği çalışmalarının hedef noktasında ülkelerin ya da ana ülkeye bağlı deniz aşırı bölgelerin kendi egemenlik bölgelerindeki finansal varlıklara yatırım yapan yabancıların, mukim olduğu egemenlik yetki bölgesi tarafından vergilendirilmesine olanak sağlamak için verilerinin karşılıklı olarak değiştirilmesi yer almıştır.

Uluslararası bilgi değişiminde klasik yöntem, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları ya da ikili anlaşmalar yoluyla, gelir üzerinden alınan vergiler bakımından talep üzerine bilgi değişiminin sağlanmasıdır. Ancak, G20 tarafından 2009 yılında bankacılık sırlarının artık ortadan kalkacağını duyurulmasıyla oluşturulan 171 üyeli Küresel Forum'un ve OECD'nin ortak çabalarıyla vergilendirme alanında bilgi değişimin çok taraflı bir anlaşma temelinde yapılmasına yönelik sözleşmenin imzalanması uluslararası bilgi değişiminin karşılıklılık (mütekabiliyet) ilkesine göre otomatik olarak yapılmasının önü açılmıştır.

Bir bölgesel birlik olarak AB'nin kendi üyeleri arasında bazı vergi türleri ve işlemler bakımından zorunlu kıldığı OBD, Küresel Forum'un ODB bakımından oluşturulan ortak raporlama standartlarının 2014 yılında kabulü ve yetkili makam sözleşmesi CRS MCAA'nin 2018 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte resmen taahhüt veren ülkeler bakımından işlerlik kazanmıştır. Burada Küresel Forum her ne kadar CRS MCAA'ya taraf olan ülkeleri yerindelik denetimleri ile hem yasal altyapı hem de veri güvenliği ve gizlilik bakımından denetlense de her ülke bakımından uyum süreci farklılaşmaktadır.

2024 yılı itibarıyla OECD verilerine göre 111 ülke karşılıklı veri değiştirirken, değişilen bu verilerin işlenmesi ve verileri değişilen şahıslar hakkında gerekli durumlar da vergi incelemeleri ya da cezalı tarhiyatlar yapılması bu verileri elde eden ülkelerin veri işleme kapasitesine ya da isteğine bağlı olarak değişmektedir. Şöyle ki, genel olarak finansal hesapların otomatik bilgi değişimi kapsamında gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülke vergi idarelerine bir veri akışı olmakla birlikte bu durum karşılıklıdır. Aslında her ülke ya da vergilendirme yetkisine sahip bölge, yabancı bir ülke ya da vergilendirme yetkisine sahip bölgede finansal varlık yatırımı yapan kendi mukimlerine ilişkin bilgileri CRS kapsamında şifreli sistemler üzerinden alırken bu şifreli verileri kendi ulusal verileri ile karşılaştırıp, gerekli gördükleri durumlarda talep üzerine bilgi değişimi mekanizması ile ek bilgi talep etmek ve vergi incelemeleri yapma iradesine sahiptir.

Yine de ilk veri değişimin başladığı 2018'den bu yana otomatik bilgi değişiminin tam anlamıyla işlevsellik kazandığı ya da vergi cennetlerinden ya da offshore finans merkezlerinden kaynaklanan vergi kaçakçılığı eylemlerinde sert bir düşüşe yol açtığına dair net bir kanıt henüz mevcut değildir ancak, otomatik bilgi değişiminin mukim olunan ülke vergisinden kaçmak ya da vergi yükünü azaltmak için offshore finans merkezlerinde ya da vergi cennetlerinde kişisel servetini aktaran şahısları üzerindeki vergi idarelerine yakalanma stresini arttırdığı açıktır.

Etik Kurul Onayı	Çalışmada anket başta olmak üzere mülakat, gözlem, deney, odak grup çalışması, görüşme teknikleri vb. kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren bir yöntem kullanılmadığından Etik Kurul izni gerekmemektedir.
Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir

Ethical Committee Approval	Since the study does not involve a methodology requiring data collection from participants through surveys, interviews, observations, experiments, focus group studies, or similar techniques, ethical committee approval is not required.
Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author have no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declare that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Birol Ubay (Dr. Öğretim Üyesi)
Author Details	¹ İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Malatya, Türkiye 0000-0001-8855-3897 birol.ubay@inonu.edu.tr

Kaynakça | References

- Ahairwe, P.E., Miyandazi, L. & Bilal, S. (2021). *The EU list of tax havens: Progress and challenges* (Discussion Paper No. 310). <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.36825.60006>
- Alstadsæter, A., Johannesen, N., Le Guern Herry, S. & Zucman, G. (2022). Tax evasion and tax avoidance. *Journal of Public Economics*, 206, 1-17.
- Beer, S., Coelho, M. & Leduc, S. (2019). *Hidden treasures: The impact of automatic exchange of information on cross-border tax evasion* (IMF Working Paper WP/19/286). <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/12/20/Hidden-Treasure-The-Impact-of-Automatic-Exchange-of-Information-on-Cross-Border-Tax-Evasion-48781>
- Casanegra de Jantscher, M. (1976). Tax havens explained: The advantages and disadvantages of tax havens, and how they operate. *Finance & Development*, 13(001), 31-34.
- Collin, M. (2023). *The impact of tax blacklisting* (Policy Research Working Paper 10435). <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/39803>
- Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation and repealing Directive 77/799/EEC, Official Journal of the European Union, 2011, L 64/1.
- Damgaard, J., Elkjaer, T. & Johannesen, N. (2018). Piercing the veil: Some \$12 trillion worldwide is just phantom corporate investment., *IMF Finance & Development*, 55(002), 50-53.
- De Koker, L., Howell, J. & Morris, N. (2023). Economic Consequences of Greylisting by the Financial Action Task Force. *Risks*, 11(81), 1-32.
- DePaul, A., Murphy, F. & Vernon, M. (2022). Tax Havens and Reputational Costs: Evidence from EU Blacklisting. <https://ssrn.com/abstract=4147778>
- Dharmapala, D. (2023). *Overview of the characteristics of tax havens* (CESifo Working Paper No. 10411). https://www.cesifo.org/DocDL/cesifo1_wp10411.pdf
- EU Commission. (2023). Common EU list of third country jurisdictions for tax purposes, Taxation and Customs Union. https://taxation-customs.ec.europa.eu/common-eu-list-third-country-jurisdictions-tax-purposes_en
- EU Tax Observatory (2023). Global Tax Evasion Report 2024. <https://www.taxobservatory.eu/publication/global-tax-evasion-report-2024/>
- Financial Action Task Force (FATF). (2023, October 27). Jurisdictions under Increased Monitoring. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/High-risk-and-other-monitored-jurisdictions/Increased-monitoring-october-2023.html>
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB). (2023). Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Amaçlı Otomatik Değişimi Rehberi. GİB Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Yayın No: 485.
- Gelir İdaresi Başkanlığı. (2021). Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Sıra No:529. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/07/20210713-4.htm>

- Gërkhani, K. & Wintrobe, R. (2021). Understanding Tax Evasion: Combining the Public Choice and New Institutional Perspectives. E. Douarin, & O. Havrylyshyn (Eds.), *The Palgrave Handbook of Comparative Economics* (ss. 785-810), Palgrave Macmillan.
- Gordon, Richard K. (2000). Law of Tax Administration and Procedure. (Faculty Publications 1627). https://scholarlycommons.law.case.edu/faculty_publications/1627
- Gueydi, S. & M. Abdellatif, M. (2019). The transformation of tax administration functions in the automatic exchange of information era – a developing country's perspective. *eJournal of Tax Research*, 16(3), 780-800.
- Gupta, R. (2019). Shifting sands: the unravelling of international exchange of information and disclosure rules on tax matters. *eJournal of Tax Research*, 16(3), 655-678.
- International Monetary Fund (IMF). (2000). *Offshore Financial Centers* (IMF Background Paper). <https://www.imf.org/external/np/mae/oshore/2000/eng/back.htm>
- Karataş, M. (2020). Çifte Vergilendirmenin Önlenmesinde Çözüm Yolu Olarak Uluslararası Vergi Anlaşmaları ve Türkiye Uygulaması. *TC. Maltepe Üniversitesi-Hukuk Fakültesi Dergisi*, (1), 129-150.
- Langerock, J. (2019). *Off the hook: How the EU is about to whitewash the world's worst tax heaven* (Oxfam Briefing Note). <https://doi.org/.21201/2019.4146>
- Oberson, X. (2023). *International exchange of information in tax matters towards global transparency*. Edward Elgar Publishing.
- OECD/Council of Europe. (2011). *The Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters: Amended by the 2010 Protocol*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and the Inter-American Development Bank (IDB). (2021). *Building Effective Beneficial Ownership Frameworks A joint Global Forum and IDB Toolkit*. OECD and IDB Publishing. https://www.oecd.org/tax/transparency/documents/effective-beneficial-ownership-frameworks-toolkit_en.pdf
- Official Norwegian Reports (2009). *Tax havens and development Status, analyses and measures* (Report from the Government Commission on Capital Flight from Poor Countries). <https://www.cmi.no/publications/file/3470-tax-havens-and-development.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (1998). *Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2012). Automatic exchange of information: What it is, how it works, benefits, what remains to be done. www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/automatic-exchange-of-information-report.pdf
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2013). *Addressing Base Erosion and Profit Shifting*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2014a). *Addressing The Tax Challenges Of The Digital Economy, Chapter 2 Fundamental principles of taxation*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2014b). *Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2014c). *Illicit Financial Flows From Developing Countries: Measuring OECD Responses*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2015). Explanatory Statement, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. OECD Publishing. www.oecd.org/tax/beps-explanatory-statement-2015.pdf
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2017). *Standard for automatic exchange of financial account information in tax Matters* (Second Edition). OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2018). *Standard for automatic exchange of financial information in tax matters - Implementation handbook* (Second Edition). OECD Publishing. <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/implementation-handbook-standard-for-automatic-exchange-of-financial-account-information-in-tax-matters.htm>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). *Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes Multilateral Co-operation Changing the World 10th Anniversary Report*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *Model Manual on Exchange of Information for Tax Purposes, Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes*. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). *Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard*. <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.htm>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023). *Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters*. <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/convention-on-mutual-administrative-assistance-in-tax-matters.htm>

[tax-matters.htm#:~:text=Legend-The%20multilateral%20Convention%20on%20Mutual%20Administrative%20Assistance%20in%20Tax%20Matters,the%20fundamental%20rights%20of%20taxpayers](#)

- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023). Exchanges of information under the AEOI Standard* (as on 16 November 2023). <https://www.oecd.org/tax/transparency/documents/AEOI-exchanges.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023a). OECD Secretary-General Tax Report to G20 Finance Ministers and Central Bank Governors: India. <https://www.oecd.org/tax/oecd-secretary-general-tax-report-g20-finance-ministers-india-october-2023.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2023b). Enhancing International Tax Transparency on Real Estate: OECD Report to the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors. OECD Publishing.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2024). *Peer Review of the Automatic Exchange of Financial Account Information 2024 Update*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1aa02413-en>
- Radu, D.I. (2012). Tax havens impact on the world economy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 62, 398 – 402.
- RSM (2022). Treasury report highlights FATCA failures. <https://rsmus.com/insights/tax-alerts/2022/treasury-report-highlights-fatca-failures.html>
- Shaxson, N. (2019). The billions attracted by tax havens do harm to sending and receiving nations alike. *Finance & Development*, 56(003), 7-10. <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2019/09/tackling-global-tax-havens-shaxon>
- Schuknecht, L. & Siegerink, V. (2021). *The Political Economy of the International Tax Transparency Agenda in the G20/OECD Context* (CESifo Working Papers).
- Timmis, H. (2018). *Mapping Financial Centres* (K4D Helpdesk Report). Brighton, UK: Institute of Development Studies.
- Ubay, B. (2020). Dijital Ekonominin Dijital Vergi Cennetlerinin Gelişimine Etkisi. *Kocatepe İİBF Dergisi*, Haziran 2020, 22(1), 28- 44.
- Yaltı Soydan, B. (1995). *Uluslararası Vergi Anlaşmaları* (1. Baskı). Beta Basım Yayın Dağıtım.